

Az angyalok éneke – Sanctus

Mielőtt a liturgia szentélyébe lépne, hogy elvégezze a legszentebb misztériumokat, a pap felszólítja a hívő közösséget, hogy szakadjon el a földi gondoktól és teljes figyelmét a mennyei szentélyre irányítsa, ahol az örök Főpap szüntelenül felajánlja Testét és Vérét a mennyei Atyának dicsőítő, hálaadó, engesztelő és kérő áldozatul a világ üdvösségéért. Ezután hálaadásra szólítja fel őket, melynek okát részletesen is kifejti az ezután következő prefációban. Ez az ima megfelel az Úr Krisztus nagy hálaadásának az utolsó vacsorán, mely megelőzte az Oltáriszentség alapítását. A szentmise egyik legősibb elnevezése ezért a hálaadás – eucharisztia. Az évszázadok során a prefációk száma változott, eleinte minden szentmisének sajátja volt, a középkorban csak néhány fő ünnep és szent időszak prefációja maradt meg, ma pedig ismét nagyon megszorodtak. Minden prefációnak azonban három főrésze van: általános istendicséret („valóban méltó és igazságos, illő és üdvös”), a hálaadás különleges oka az aktuális ünnephez kapcsolva, majd a csatlakozás az angyalok seregéhez („Ezért mi is miként az angyalok és főangyalok”). A hálaadó ének végül a Sanctus közös éneklésébe torkollik.

Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dóminus Deus Sábaoth. Pleni sunt caeli et terra glória tua. Hosanna in excelsis. Benedictus qui venit in nomine Dómini. Hosanna in excelsis.

Szent, szent, szent a seregek Ura, Istene. Telve vannak az egek és a föld a Te dicsőségeddel. Hozsanna a magasságban. Áldott, aki jön az Úr nevében. Hozsanna a magasságban.

A nyugati liturgiában az V század elejétől meglévő Sanctus Izajás könyvének bevezető látomásából ered (Iz 6,1-3). A próféta teljes fejedelmi pompában látja az Urat, körülötte a kerub és szeráfkarok zengik vég nélkül a háromszoros éneket, Isten végtelen méltóságának, fenségének és megközelíthetlenségének kifejezésekként. A Sanctus egyes számát és hármasságát már a IV században úgy értették, mint a három isteni személyre és az egy isteni természetre való utalást. A nehezen fordítható „Sábaoth” kifejezés, melyet a legtöbb népnyelvű fordításban meghagytak eredeti formájában, az izraelita nép harci seregeit jelöli, melyeknek élén hadvezérként maga az Úr vonul. Később ezek a seregek mennyei, angyali seregekké változtak a liturgikus értelmezés során, akik között

az Úr dicsősége és uralma teljes és háborítatlan. Ám a föld sem marad ki az angyali karok ünnepléséből, hiszen a menny megnyílik a szentmise során és részesülhetünk az ő szüntelen istentiszteletükben. Ezért csatlakozik a sanctushoz a VII század óta a Benedictus, amellyel a jeruzsálemi tömeg köszöntötte a bevonuló Messiás Királyt virágvasárnap (Mt 21,9). Így csatlakozik a mennyei egyház himnuszához a földön küzdő egyház dicsérete, az égi liturgia egyesül a földivel, amelynek az adja értékét és méltóságát, hogy az égnek visszhangja és tükröje. A „venit” ige jelenthet múlt időt is, mert áldott az, aki már eljött közénk a megtestesülés misztériumában; de érthetjük jelen időben is, hiszen a szentmise átváltoztatása itt és most folytatja a betlehemi éjszaka fenséges eseményét. Ezért szokták zenekaros miséken a hosszú, zeneileg gazdagon kidolgozott Benedictust a Sanctustól elválasztva a konszekráció után énekelni, hozsannával (jelentése: „üdv, dicséret neked” vagy „ments meg”) köszöntve a kenyér és bor színében közénk jött Üdvözítőt. A hagyományos miserítusban a pap mélyen meghajolva imádkozza a Sanctust a legmélyebb imádás kifejezésekként, a Benedictusra pedig kiegyenesedik és keresztet vet magára, mivel Krisztus azért jön közénk, hogy az oltáron szentségi formában megújítsa a keresztáldozatot és az Egyházat is magához emelje ebben az áldozatban.

P. Kovács Ervin Gellért OPraem
(Tengernek Csillaga, XVII/5.)